

“de Rooie Rakker”

15 maart verkiezingen

in dit nummer: PvdA kandidaten voor Provinciale Staten en Wetterskip

PvdA Weststellingwerf februari 2023 43-ste jaargang nr. 104

In dit nummer

Werkbezoek in Weststellingwerf – Edou Hamstra	> pag. 3
Provinciale Staten 2023, onze lijsttrekker	> pag. 4
Wetterskip, interview Annelies Stolp – Jan Dirkzwager	> pag. 5
Ombudswerk – Wicher Pattje	> pag. 11
In de voetsporen van de jaren '70 – Minke Postma	> pag. 13
100 jaar geleden, sociale strijd in Noordwolde – Pim Mulder	> pag. 19
1 juli Keti Koti – Minke Postma	> pag. 25

PvdA - afdeling Weststellingwerf

Minke Postma, minke.postma@kpnplanet.nl 06 2018 7335

Sociaal Duurzaam Weststellingwerf

– fractie fractie@sdweststellingwerf.nl

– bestuur jan.dirkzwager@outlook.com 06 1987 3695

.Werkbezoek in Weststellingwerf

De beste vertegenwoordiger in de Staten is degene die goede contacten heeft in de streek. Daarom nodigden we Edou Hamstra uit op werkbezoek.

Beste lezers,

Allereerst dank aan Minke Postma voor een prachtig werkbezoek aan Weststellingwerf op 20 januari. Na een warme ontvangst ging ik op pad met o.a. Sake Lageveen, directeur woningstichting Weststellingwerf door jullie prachtige gemeente. We zijn langs veel woningbouwprojecten gereden en spraken over het verduurzamen van huizen, het kunnen bouwen in de dorpen en daarbuiten en over de leefbaarheid. Mee in de auto was Luutzen van de vereniging Kleine Dorpen Westellingwerf en Jan Dirkzwager, Lid van de steunfractie SDW/PvdA.

Bij terugkomst had Minke een heerlijke maaltijd bereid die we samen met bewoners van haar appartementencomplex gegeten hebben. Alles kwam op tafel, van 'onhandigheden' in de bouw van seniorenwoningen tot het toegankelijk maken van de hele gemeente voor iedereen. Erg waardevol om met elkaar te bespreken hoe een ideale gemeente er uit ziet. Van een ruimte van jongeren tot het begaanbaar maken van wandel- en fietspaden.

In de avond spraken wij met vertegenwoordigers van Oosterstreek en de Hoeve. Zij zijn bezig met het realiseren van woningen in eigen dorp maar lopen daar tegen veel problemen aan. Het is belangrijk dat we de inzet van vrijwilligers die deze projecten willen trekken waarderen en dat we ze helpen waar mogelijk om dit te realiseren. Er is daar nog veel werk voor nodig.

Conclusie voor mij is dat we Oan de Bak! moeten om dorpsinitiatieven voor wonen makkelijker te maken, we moeten zorgen dat we de toegankelijkheid verbeteren en dat de leefbaarheid in de dorpen ontzettend belangrijk is.

Bedankt!

Edou Hamstra

.Provinciale Staten Fryslân 2023

Onze lijsttrekker

Naam: Edou Hamstra

Geboorteplaats: Drachten

Woonplaats: Leeuwarden

Beroep: medewerker Hypotheken bij Aegon

E-mail: e.hamstra@fryslan.frl

Waarom politiek actief? Al heel vroeg zag ik dat dingen vaak oneerlijk verdeeld zijn in de samenleving. Ik vind dat er gelijke kansen voor iedereen moeten zijn. Ik ben allergisch voor de termen ‘hoog’ en ‘laag’ opgeleid en vind dat we veel meer ieders talenten moeten benutten.

Sinds wanneer Statenlid? Sinds 24 januari 2018.

Drijfveer? Voor een eerlijke, duurzame samenleving met kansen voor iedereen.

Waarom de PvdA? De sociaaldemocratische waarden van de PvdA spreken mij erg aan. Sociaal en duurzaam vind ik het allerbelangrijkste.

Uitdagingen? We moeten stappen blijven ondernemen om de wereld verder te verduurzamen. Er zijn heel veel mooie initiatieven in onze provincie, maar we zijn er nog lang niet. Op het gebied van openbaar vervoer, blijven doorzetten tot er treinen rijden over de Lelylijn.

De komende jaren op de agenda? Er moet meer werkgelegenheid naar het noorden dat beter aansluit op de opleidingen van de inwoners. Het is zonde dat veel mensen hiervoor vertrekken naar de Randstad, met name jongeren.

Ik maak me druk over... De verdeeldheid die er op dit moment is. We stoppen elkaar veel te makkelijk in hokjes met vooroordelen en vergeten naar elkaar te luisteren.

.Wetterskip, interview Annelies Stolp

Door Jan Dirkzwager

November 2022 was Annelies Stolp op onze ledenvergadering om iets te vertellen over haar werk in het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. Annelies woont in Oosterwolde en staat opnieuw tweede op de kieslijst van de PvdA. Haar beroep is ecooloog/milieukundige en mindfulnesstrainer.

“Als milieukundige heb ik lang voor Rijkswaterstaat gewerkt aan waterprojecten door het hele land. Daar heb ik veel beleidskennis opgedaan. In 2005 wilden mijn man en ik weg uit de Randstad en terug naar de Stellingwerven. Zo kwamen we in Oosterwolde terecht. Ik had destijds een functie op het ministerie van Verkeer en Waterstaat maar ben toen overstapt Rijkswaterstaat Noord Nederland. Daar kreeg ik echter te maken met een bedrijfscultuur waar ik me niet in kon vinden. Dus ben ik daar in 2008 gestopt en in 2009 doorgedaan als zelfstandig consultant. Ik heb daarna ook nog een post-hbo opleiding tot mindfulness trainer gedaan en 5 jaar lang met veel plezier mindfulness cursussen gegeven.

Sinds 4 jaar zit ik in het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân. In 2015 deed ik voor het eerst mee met de verkiezingscampagne. Ik stond toen op 3 op de lijst, maar helaas kregen we maar 2 zetels. Vier jaar terug stond ik weer op 3 en toen kregen we wel 3 zetels. Het politieke vak was nieuw voor me. Van dossier-vreter naar het politieke handwerk, daar moest ik in groeien. Maar ik heb mijn draai daar nu wel in gevonden. Ik sta nu op 2 op de lijst en hoop nog 4 jaar door te kunnen.

Veel mensen weten weinig van het werk van waterschappen. Door klimaatverandering zijn tegenwoordig echter zóveel problemen in het waterbeheer, dat ons werk langzaam bekender wordt. De regering gaat over naar water- en bodem- sturend beleid wat veel invloed heeft op de Ruimtelijke Ordening. Voorheen werd in de ruimtelijke ordening vrijwel nooit naar de bodem- en watercondities gekeken. Op het platteland was landbouwontwikkeling en schaalvergroting aan de orde en als er een probleem was, zette men in op technische oplossingen. Daardoor lopen we

nu tegen de grenzen van het natuurlijke watersysteem aan, het geheel is niet meer in evenwicht (grondwater, oppervlaktewater en bodemgesteldheid).”

Veenweide

In 2005 werkte Annelies nog aan het Westelijke veenweideprogramma (Groene Hart en Noord Hollandse veenweiden). De problemen door de bodemdaling van het veen, met al zijn gevolgen, waren toen al algemeen bekend. Bodemdaling werd en wordt daar tegen gegaan door niet al te diep te ontwateren en het agrarisch grondgebruik daarop aan te passen. Op veel plekken staat het water maar enkele tientallen centimeters onder het maaiveld. In Friesland is dat anders. Daar zijn schaalvergroting in de melkveehouderij met bijbehorende diepteontwatering van de landerijen tot ver in deze eeuw doorgedaan. Daardoor staat het waterpeil tot vandaag de dag, óók in veel diep gelegen veenweidepolders, wel 90 cm onder het maaiveld. Daardoor klinkt het veen enorm hard in en is er veel bodemdaling. En dat zorgt weer voor enorme uitstoot van CO₂ en watervervuiling. Het waterschap heeft met al deze zaken te maken.

“Friesland ziet er uit als soepbord, met in het lage midden veenweidegebieden met veel melkveehouderijen. Het waterpeil wordt daar laag gehouden zodat boeren het hele jaar door hun land kunnen bewerken met groot materieel. In het Veenweideprogramma 2021–2030 van Provincie en Wetterskip wordt nu voorzichtig voorgesteld om de waterpeilen van 90 cm naar 50 cm onder maaiveld te brengen. Maar dat heeft dus wel consequenties voor het landgebruik.

De agrarische sector heeft traditioneel een grote invloed op het werk van de waterschappen, onder andere door het systeem van geborgde zetels. Er is recentelijk een compromisvoorstel door de Eerste Kamer goedgekeurd waarin het aantal geborgde zetels wordt verminderd. Dit houdt in dat de geborgde zetels van de landbouw van 3 naar 2 gaan, natuurterreinen zijn 2 geborgde zetels houdt, terwijl de 2 geborgde zetels van bedrijven worden afgeschafte. Het is verder geen eis meer dat er altijd iemand met een geborgde zetel in het Dagelijks Bestuur zit. Helaas verdwijnen niet alle geborgde zetels, waar PvdA wel voorstander van is. In Wetterskip Fryslân bestaat het huidige Dagelijks Bestuur uit een coalitie van VVD, CDA, CU, Lagere Lasten burger, geborgde boeren en geborgde bedrijven.”

Pim Mulder: In De Westhoek wil men proef doen, gericht op afremmen van veenoxidatie.

“Er wordt nog vaak gezocht naar technische oplossingen waarbij lage waterpeilen gehandhaafd kunnen blijven, maar dit zijn uiteindelijk lapmiddelen. Dat zijn geen duurzame oplossingen. Partijen zijn nu wel goed met elkaar in gesprek, wat langzamerhand tot (weliswaar trage) veranderingen leidt. Daarnaast ontstaat in de agrarische sector ook besef dat het zo niet verder kan en dat er meer vaart achter gezet moet worden. Uiteindelijk moet je toe naar landgebruik dat is aangepast aan de natuurlijke aard en omvang van het Friese watersysteem en de bodemgesteldheid. In het midden van ‘soepbord Fryslan’ móet het water omhoog. Daardoor zullen sommige veenpolders drassiger worden. Dit zal leiden tot andere verdienmodellen voor de agrarische sector, bv. lisdodden, veenmos, ander vee, of extensievere veeteelt.

Als je vanaf nul kon opbouwen, zou je het mooi in kunnen delen. Kleigebied voor teelten. Greidhoeke voor veeteelt. Extensieve landbouw in de lager gelegen polders. Het systeem van schaalvergroting is echter uniform doorgevoerd wat tot vele problemen heeft geleid, die nu samenkomen. Het Waterschap is altijd functionele overheid geweest, dienstbaar voor gebruiker. Dat is te ver gegaan. Het waterschap moet meer invloed krijgen op ruimtelijke ordening en waterstanden. In plaats van peil-volgt-functie moeten we toe naar functie-volgt-peil.

Wij hebben nu eindelijk (met andere partijen) voor elkaar gekregen dat een subsidieregeling komt om in veenweidegebieden de mensen met funderingsschade aan hun huizen te helpen. Jarenlang hebben wetterskip en provincie volgehouden dat het niet te bewijzen is dat die vaak grote funderingsschade komt door het verlagen van de waterpeilen voor de landbouw. Ook blijven ze herhalen dat huiseigenaren juridisch zelf verantwoordelijk zijn voor de technische staat van hun huis. Maar veel mensen in de Grote Veenpolder woonden daar al vóór de waterpeilverlaging en toen was er niets aan de hand. Pas toen na de ruilverkaveling de waterstand naar beneden is gegaan kwamen de verzakkingsproblemen. Maar de inwoners kregen geen antwoord op hun vragen. Vooralsnog wordt landelijk volgehouden dat de overheid formeel niet verantwoordelijk is.

Wij hebben gepleit voor een 50/50-regeling gelijk aan het advies van de funderingstafel plus een vertrouwenscommissie voor de schrijnende gevallen. Daar hebben wij ons enorm voor ingezet! Maar nu komt er dus toch een subsidieregeling waarbij maximaal 40% van de schade kan worden vergoed tot maximaal 40 duizend euro. Op het sociale vlak heeft de fractie een betere kwijtscheldingsregeling bewerkstelligd voor de minima. Het voornemen is om deze nog verder te verbeteren!”

Waterwinning

Pim Mulder: in hoeverre is het waterschap betrokken bij procedures over gaswinning?

“Niet. Het waterschap kan wel zienswijzen inbrengen bij de besluitvorming.”

Minke Postma: Heeft het waterschap invloed op slaan van een put, een warmtepomp e.d. ?

“Men moet melding maken bij het waterschap. Door de droogte van afgelopen jaren is het Waterschap actiever geworden bij controle op putten. Meer dan de helft van de agrariërs rondom het Drents Friese Woud bleken waterputten te hebben die ze niet gemeld hadden.”

Het probleem van de lelieteelt passeert ook de revue. Lelieteelt gebruikt veel water en gif.

“Er is bij droogte sprake van een verdringingsreeks wie het meest water nodig heeft. Hierin heeft beregening van kapitaalintensieve gewassen bijvoorbeeld voorrang boven de natuur! Er begint gelukkig wel een kentering te komen dus ook dat gaat hopelijk veranderen. Lelyteelt moeten we niet meer willen op onze droogtegevoelige hoge zandgronden met veel natuur.”

Minke Postma: Dankzij ruilverkaveling is hier een vooruitstrevende landbouw gerealiseerd die een scherpe scheiding tussen natuur en landbouw teweeg bracht. Dat is niet goed voor het ecosysteem. Een ander probleem is het gebruik van kunstmest, wat door de jaren heen het bodemleven aantast. Dit alles heeft dit geleid tot de ontwikkeling van “groene woestijnen”. Aan welke maatschappelijke krachten hebben jullie als bestuurders nu het meest om veranderingen ten goede te richten?

“Dat is vooral aan provincie en Rijk. Er zijn veel boeren die inzien dat dingen anders moeten en zijn er mee bezig, maar zij zitten vaak ook klem in het

systeem. Belangrijke voorbeelden zijn veranderingsgezinde boeren die hun bedrijfsmodel al hebben aangepast. Daartegenover staan boeren die alles willen houden zoals het is en niet willen veranderen. Organisaties als LTO en Agractie hebben met beide te maken. Klimaatverandering, achteruitgang van biodiversiteit en de stikstofproblematiek helpen wel om veranderingen op gang te brengen. Vanuit verschillende hoeken komt ook geld vrij. Maar waterbewustzijn creëren onder ‘gewone burgers’ is ook van groot belang. In bebouwde omgeving is het ont-stenen en vergroenen van tuinen heel goed voor waterberging en het helpt tegen hittestress. Daar kunnen gemeentes ook in sturen. De wijk Haerenkwartier in Oosterwolde bijvoorbeeld, is herbouwd op duurzame grondslag inclusief klimaat robuustheid. Dit houdt onder andere in dat er wadi’s worden aangelegd om regenwater langer vast te houden en zo te laten infiltreren in de bodem, in plaats van het regenwater allemaal af te voeren via het riool.”

Minke Elzinga: Kun via een beeldkwaliteitsplan verstening tegengaan?

“In Haerenkwartier is alles met de wijkbewoners in kaart gebracht. Bewust is samen gezocht naar mooie oplossingen. Alle huizen hebben een regenton en een beukenhaag gekregen. Er zijn ook gemeenten die het project ‘Tegel eruit, plant erin’ actief stimuleren en bekend maken met folders.”

De fractie

“Henk Mulder, de huidige nummer 2, is lijsttrekker van de PvdA voor de waterschapsverkiezingen. Hij is des opvolger van Henni van Asten, die 8 jaar lang de kar trok. Henk heeft enorm brede politieke ervaring, is goed in debat en kan dossiers snel doorgronden. Hij was tot voor kort gemeentesecretaris in Midden Groningen en is wethouder geweest in Almere. Per 1 februari wordt hij Programmadirecteur Aanpak Piekbelasters Stikstof bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Op nummer 3 op de lijst staat Thomas Veenstra, net afgestudeerd als Delfts ingenieur. Op 4 staat Trees Flapper die veel politieke ervaring heeft in Smallingerland. In de campagne wordt aangehaakt bij de Provincie.”

OMBUDSWERK

Door Wicher Pattje

Binnen de PvdA functioneerde tussen 2013 en 2018 een ombudsteam. Dat team was gelinkt aan de afdeling van de PvdA. En hoewel het voor het aanmelden van een casus niet nodig was om lid te zijn van de PvdA, zelfs niet om er op te stemmen of er mee te sympathiseren, wilde de PvdA afdeling het ombudsteam wel degelijk gebruiken voor PR-doeleinden.

Daarnaast waren er nog twee andere redenen: allereerst en verreweg het belangrijkste, het helpen van mensen die vormalen dreigden te worden door instanties en overheden en ten tweede het krijgen van feedback uit de praktijk over de uitwerking van landelijke of lokale regelgeving. Dat laatste was dan weer de potentiële voeding voor politiek handelen.

Vanaf 2018 sijnpelde langzamerhand het enthousiasme weg uit het team, mede als gevolg van de vorming van SDW en de spanningen die dat in de afdeling veroorzaakte. De PR voor het ombudsteam, die toch al gebrekkig was, stagneerde, het team kwam na juni 2019 niet meer bij elkaar. Vanaf 2020 is er geen enkele casus meer ingediend en dus ook niet behandeld.

Sinds Corona en zeker sinds februari 2022 is de noodzaak van het hebben van krachtig Ombudswerk boven discussie verheven. Dat heeft een aantal mensen die in het verleden betrokken waren bij het ombudsteam in de gemeente ertoe gebracht weer bij elkaar te komen. Ik noem ze vanaf nu de initiatiefgroep. In die groep is over een doorstart gesproken. De animo is er, maar er zijn ook tenminste twee obstakels.

1. De leden van de groep zijn te oud (allemaal 60+, de meesten 70+) en ze staan na al die jaren inmiddels te ver van het arbeidsproces. Ze

missen een actueel netwerk op de terreinen waarop ze vroeger specialist waren. Er moet dus een aanvulling komen met jongere mensen, met een goed netwerk. Dat is een absolute voorwaarde voor succes.

2. Binnen de initiatiefgroep is er geen animo om een nieuw PvdA ombudsteam op te starten. Als er nieuw team komt dan zou dat een breed ombudsteam moeten zijn, gesteund door minstens ook GroenLinks en de SDW-afdeling, maar mogelijk nog breder. Het Sociaal Ombudsteam Weststellingwerf, liefst zelfstandig opererend, los van de politiek, zij het financieel gesteund door de 3 afdelingen (er zijn vaste kosten voor o.a. het mobiele telefoonabonnement).

In de initiatiefgroep is verder gesproken over twee aspecten van het ombudswerk die hier nog aandacht verdienen:

- a) Als het er komt zal het ombudsteam alleen maar succes kunnen hebben als er actief aan de weg wordt getimmerd. Dat betekent dat er gewerkt moet worden aan de zichtbaarheid van het team. Regelmatige zittingsochtenden of -middagen in de beide bibliotheken in de gemeente, regelmatig adverteren in huis aan huis bladen, een goed leesbare en toegankelijke website, bereikbaarheid via telefoon, email en facebook enz.
- b) Het terrein waarop het ombudsteam zich beweegt is begrensd. Het ombudsteam houdt zich alleen bezig met mensen die in de knoop zijn gekomen door maatregelen of procedures van overheden, (ziektekosten)verzekeraars, energie- en waterleveranciers, woningbouwverenigingen of andere verhuurders, banken, schuldhulpverleners enz. Buurtbemiddeling en zaken die in sociale teams kunnen worden opgepakt zijn niet voor het ombudsteam.

Vanuit de initiatiefgroep heb ik bovenstaande ideeën besproken met Patricia Staats van de GL fractie en met het bestuur van de PvdA afdeling. Beide gesprekken gaven voldoende vertrouwen om een gesprek aan te gaan met de drie besturen. Wordt vervolgd!

In de voetsporen van de jaren '70 – HAIR

door Minke Postma

Afgelopen jaar organiseerde de Oudheidkamer in Wolvega de expositie “Van nozems tot Hipsters, de roerige jaren ‘60, ‘70, ‘80 in Weststellingwerf”. Ik raakte hierbij betrokken omdat ik van 1968 tot 1972 actief was voor de Nivonjongeren afdeling Wolvega en bovendien – samen met Harm de Boer en Douwe Bangma – hiervan een archief had gemaakt.

Op de een of andere manier was Omroep MAX ons op het spoor gekomen. De makers van het programma “In de voetsporen van” vroegen zich af hoe het kwam dat begin 1970 een bus vol jongeren uit het dorp Wolvega naar Amsterdam vertrok om de musical HAIR te zien. Zij zochten contact en dat mondde begin oktober 2022 uit in een bijzondere reis naar Amsterdam. Ik ging samen met Douwe. Het was een herfstige dag.

Terug in de tijd

Januari 1970. Op de middelste pagina van AKTIE stond getekend: A'DAM MUSICAL HAIR, kaarten f 15,- voor leden, f 17,50 voor niet-leden, reis per bus inbegrepen (plaats voor 48 personen) Opgeven vóór 21 januari a.s. In mijn agenda vind ik dat we op 7 februari zijn gegaan en dat daarna een paar

vrienden bij ons zijn blijven slapen. Een jaar daarvoor (februari 1969) hadden we Popgroep ZEN in Wolvega. Precies in de periode dat ze optraden in zaal Irene hadden ze een enorme hit met het nummer 'Hair', titelsong van een musical. In de loop van 1969 raakten we lokaal bekend met het fenomeen 'popmusical'. De toen 18-jarige John Eskes schreef "Forth Stone Lass" dat met medewerking van veel jongeren werd uitgevoerd in zaal Irene. Dit zal allemaal hebben bijgedragen aan de opkomst voor de bus naar Amsterdam. Maar waar we instapten en wie de bus geregeld had?

Met de bus

De regisseur heeft bedacht dat het leuk is als wij een zelfde reis maken als toen, met de bus door de polder. (Inmiddels vraag ik me af of wij in 1970 al door de polder reden, maar goed.) Wat voor bus, is de vraag. Wij herinneren ons verschillende busmaatschappijen van toen, maar welke het geweest is? En hoe die bus er uit zag? Dan bedenk ik me dat Thijs van de Bles in Sonnega, bij Wolvega, een rijdend busmuseum heeft en ja hoor, hij kan wel een bus uit die tijd leveren. Tot grote vreugde van Philip Freriks (ja ja, die zal ons interviewen!) kent hij deze bus nog, hij nam hem vroeger wel eens, het was een vervoerder bij hem uit de buurt.

Het interview in de bus gaat overigens niet zo goed. De motor maakt zoveel lawaai dat we er moeilijk bovenuit komen. Met al die technische vooruitgang vergeet je wel eens wat voor hobbelpaarden die bussen vroeger waren. En ja, wat ook niet lukt is een filmpje waarin je van bovenaf onze bus door de polder ziet rijden. De drone wordt gehinderd door de mist. We treuren er niet om, Douwe Bangma en ik, want het is geen straf om de bus te delen met Philip Freriks en de televisieploeg. Al gauw ontstaat een geanimeerd gesprek over de Nivonjongeren, de activiteiten die we organiseerden en de bewegingen waar we middenin stonden.

Het is leuk te ontdekken dat het programma 'In de voetsporen van ...' uitdrukkelijk ook aandacht besteedt aan gebieden buiten de randstad. De programmamakers lijken dat vanzelfsprekend te vinden want overal was beweging. "Wist je bijvoorbeeld dat de eerste gayparade in Roermond was,

nog voordat het zo werd genoemd,” vraagt Philip, “het was om iets wat bisschop Gijssen gezegd had”. “Ja”, zegt Douwe, “het was een groot succes. Er kwamen veel meer mensen dan verwacht. Ik was toen beheerder van de jeugdherberg in Beegden, aan de ander kant van de Maas bij Roermond. Een grote groep heeft na afloop bij mij geslapen.”. Hoe klein kan de wereld zijn?

Noodkreet Vietnam

Even terug naar Wolvega, AKTIE januari 1970. Onder de kop ‘Noodkreet Vietnam’ verzoekt Thonie Spijkerman de lezers stil te staan bij de oorlog in Vietnam en de gevolgen voor de bevolking aldaar. December 1968 is het Medisch Comité Nederland Vietnam (MCNV) opgericht en Thonie wil met een actiecomité dit werk gaan steunen. Er is een vergadering belegd.

Op 1 maart in het Parochiehuis zie ik samen met m’n ouders en m’n vriendje een film van Joris Ivens over de Zeventiende Breedtegraad, de toenmalige demarcatielijn tussen Noord- en Zuid Vietnam. Er wordt gesproken over het TET-offensief, een keerpunt in de oorlog. En er wordt gecollecteerd waarbij mijn vader een royaal bedrag schenkt. Ik ben onder de indruk. In de maanden daarna worden diverse bijeenkomsten georganiseerd en we collecteren voor het Medisch Comité. Met elkaar brengen de acties in Wolvega een bedrag van 2100 gulden op voor het MCNV (niet gek vergeleken met Alkmaar 2000, Beverwijk 2500, Gorinchem 1730, Vlissingen 3000).

Parallel aan deze acties gaan er geruchten. Misschien zou een Amerikaanse deserteur komen spreken op een bijeenkomst? De B.V.D. zou mensen onder druk zetten? Afgelopen jaar vernam ik van Janka Spijkerman, wat haar in 1970 overkwam. Een B.V.D.-er bezocht haar vader, politieagent in Weststellingwerf en er volgde een lang gesprek op diens kantoortje. Bij vertrek werd Janka op het hart gedrukt, zich op geen enkele manier nog in te laten met acties voor het MCNV want dat zou voor haar vader een degradatie kunnen betekenen.

Mij overkwam het volgende. Bij de pilcontrole sprak dokter Bakker mij aan. “Doe jij ook mee aan die acties Minke?” Van al wat ik verwacht had was dit

wel het laatste. “Ja dokter”, zei ik. “En waarom doe je dat Minke?” “Uit humanitaire overwegingen dokter”. “Dat is goed”, vond hij, “als je maar nooit communist wordt!” Toen ondertekende hij het recept en kon ik gaan.

Hair

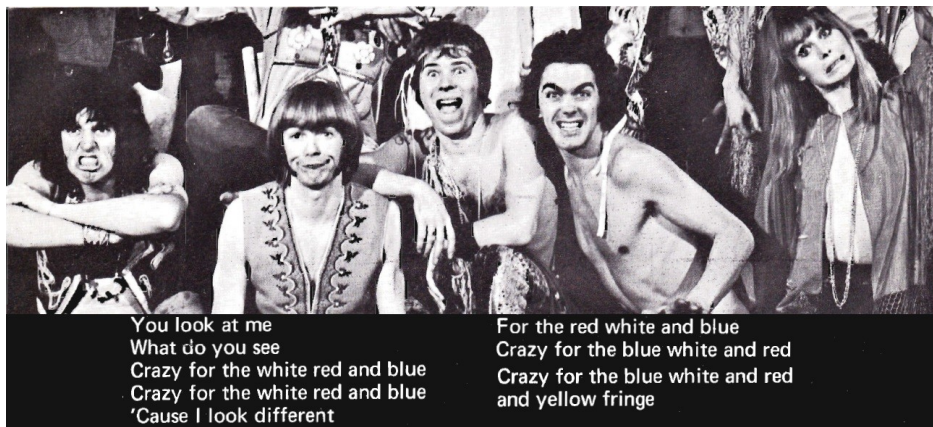
Het verhaal. Plattelandsjongen Claude is opgeroepen om het leger te dienen in de Vietnamoorlog. Voordat hij afreist gaat ie een paar dagen naar New York om de stad te bekijken. Daar komt hij in aanraking met een groep pacifistisch ingestelde hippies die complete vrijheid voorstaan. Ze nemen hem op sleeptouw. Tussen de bedrijven door wordt hij verliefd op een rijk meisje dat ook voor de hippies kiest en zij besluit Claude op te zoeken als hij inmiddels in het trainingskamp in Nevada is. De hippies gaan mee, maar een wisseltruck is nodig om Claude buiten de hekken te krijgen. Berger, centrale figuur bij de hippies, neemt zijn plaats in, maar dan opeens wordt het sein ‘onmiddellijk vertrek naar Vietnam’ geblazen. Berger moet instappen en komt om in Vietnam.

Wat kan iemand zich meer dan 50 jaar later nog herinneren? Een Facebook-vriend herinnert zich: “Dat ik in de bus zat met een flesje Beerenburg in de binnenzak. Verder dat Focus de muzikale begeleiding deed en dat ik wat naakte mensen zag zingen en springen. Dat was het wel zo’n beetje. Het was best leuk hoor, maar een musical-fanaat ben ik er niet door geworden.”

Mijn zus, toen net 15 jaar geworden: “Ik was verreweg de jongste. Ik mocht denk ik mee omdat jij mee ging. Al die naakte mensen op het toneel; dat was ongekend!” Ik: “Bij de hele show? Daar herinner ik me niks van!” Zij: “Bij één nummer denk ik. Ook met al die hippies; bijna not done in Wolvega. Was het niet in een grote tent? Met houten klapstoeltjes? Het was allemaal heel feestelijk! Het nivon organiseerde het. Stapten we niet in op het Kolkplein? Het verhaal heb ik niet kunnen volgen; dat kwam bij het zien van de film.”

Wat ik me herinner? Eigenlijk alleen dit: alle kleuren mensen en aan het eind werden we uitgenodigd om mee te komen dansen op het toneel. Mijn hart ging open. Dit wou ik ook!

Bill Van Dijk

In Amsterdam stopt de bus bij het Olympisch Stadion. Hier zullen we Bill van Dijk ontmoeten, die destijds de rol van Claude vertolkte. Hij had pas zijn theateropleiding achter de rug en kon gelijk aan de bak. De voorstelling was in januari begonnen in een tent en zou ongeveer een half jaar doorgaan. Bill zegt: “We speelden vooral onszelf. We hadden in Engeland geoefend en een paar sensitivitytrainingen gedaan waardoor we elkaar leerden kennen en vrijer durfden bewegen. Ik was zelf ook opgeroepen voor militaire dienst, net als Claude. Dat hielp allemaal om je in te leven”. “En de hasjiesj?” vraagt Philip Freriks. Het verhaal ging dat het een wilde boel was en de crew voortdurend stoned. “Dat wordt ook wel overdreven, want uiteindelijk kun je dan toch niet goed spelen?”

Ik vind Bill's opmerking interessant dat zij vooral zichzelf speelden. Als hij het begin van een liedje aanheft waarin Claude vooruitblijkt op zijn vertrek zit ik meteen weer in het verhaal van Vietnam. “Ja”, zegt Bill, “dat was hoogst actueel en dat hield ons ook bezig. We hadden regelmatig de B.V.D. achter ons aan”. Er waren toen strenge regels i.v.m. demonstreren tegen de oorlog in Vietnam. Zo was de kreet ‘Johnson moordenaar’ strafbaar, dus werd het ‘Johnson Molenaar’.

Hoe dan ook werd de groep hippies met wantrouwen bekeken door de burgerij. Maar niet iedereen had daar in gelijke mate onder te lijden. “Regelmatig gingen we met de hele groep gingen eten. Dan kwam het voor dat iedereen binnen mocht, maar de zwarten niet binnen mochten. Natuurlijk zochten we dan een ander etablissement”, zegt Bill. En: “De eerste periode was wel de beste ‘HAIR’ die er geweest is; het meest direct, het minst gekunsteld”. Die hebben wij dan toch maar mooi gezien en meebeleefd.

‘In de voetsporen van’ is een programma van Omroep MAX.
Deze opnamen worden uitgezonden na afloop van de jaren ‘60.
Zie : <https://www.npostart.nl/speellijst/in-de-voetsporen-van-de-jaren-60>

NIVON (Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk) heeft zijn wortels in de arbeidersbeweging.
De organisatie komt voort uit Het Nederlands Instituut voor Arbeidersontwikkeling (IVAIO), dat werd opgericht door de Sociaal Democratische Arbeiderspartij in Nederland (SDAP) en het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (NVV).

Het NIVON viert in 2024 het 100-jarig bestaan.

Kampeerterrein ‘De Meenthe’ in Noordwolde en natuurvriendenhuis Het Hunehuis in Havelte/Darp zijn eigendom van de vereniging. Zie verder: <https://nivon.nl/accommodaties/>

In de jaren 1964 t/m 1972 was er in Wolvega een afdeling “Nivonjongeren” die een groot aantal activiteiten organiseerde. Volksdansen, kampeer weekenden, avonden met poetry & blues en popgroepen, discobals, vormingsweekenden, acties voor een jongerencentrum, “Tukkel”-festivals, cabaret-avonden: het stond allemaal op het programma. Bovendien werd er 4 jaar lang maandelijks een “clubblad” uitgegeven: ‘AKTIE’.

Het archief van Nivon jongeren Wolvega is in 2018 overgedragen aan Tresoar, bewaarplaats van de geschiedenis van Friesland, maar is ook te vinden op het web: <https://www.nivonjongeren.nl/> .

.100 jaar geleden – sociale strijd in Noordwolde.

Door Pim Mulder, Oosterstreek

Dit artikel is gebaseerd op de jaarverslagen van de Algemeene Nederlandse Bond van Meubelmakers, Behangers en aanverwante vakgenoten over de jaren 1922 tot en met 1924. De vlechters in Noordwolde vallen onder de aanverwante vakgenoten als Mand- en Rietbewerkers.

Verlaging van de lonen in de meubelindustrie.

In de jaren 1922, 1923 en 1924 is er een strijd gaande tussen de bonden van meubelmakers en de werkgeversorganisaties over het verlagen van de lonen en het verlengen van de arbeidsduur van 45 naar 48 en zelfs naar 56 uur als werkgevers hun zin zouden krijgen. Langer werken bij gelijkblijvend of lager loon. Sinds 1920 was de situatie in de meubelbedrijven verslechterd, wat ook wel door de vakbonden werd erkend en wat hun strijd tegen verslechtering van de arbeidsvoorwaarden zo moeilijk maakte.

In 1922 weten de bonden de verslechtering te beperken tot een gemiddelde loonsverlaging van 8% en een verlenging van de werkweek van 45 tot 48 uur. In het voorjaar van 1923 een zelfde strijd met als uitkomst weer een verlaging van de lonen met omstreeks 8%. Om grotere verslechtingen te voorkomen zijn stakingen nodig. Ook in 1924 volgt weer een verlaging van de uurloos en ruimere mogelijkheden tot verlenging van de arbeidstijden.

Voor de mand- en rietbewerkers zijn de tijden ook niet best. Tussen bonden en werkgevers worden meestal plaatselijk afspraken gemaakt, waarbij de trend van minder loon en langer werken noodgedwongen wordt gevolgd. Het volgende citaat leert dat ook hier de arbeidsvoorwaarden verslechterden:

“De grootste moeilijkheden hebben zich in de afgelopen jaren voorgedaan in Noordwolde. Daar hebben de gezellen een sterk blok tegenover zich gevonden, niet alleen van de werkgevers, maar ook van de regering.”

Staking

De rietvlechters in Noordwolde geven zich niet gauw gewonnen en gaan aanvankelijk stevig in verzet. Het jaarverslag gaat verder met de aanleiding voor dat langdurige arbeidsconflict:

“Het begon met een poging van de fabrikanten Menger en Rohé en Tolman, die in de loop van 1922 de lonen met 15 procent wilden verlagen. De overige werkgevers hadden te kennen gegeven dit zelf nog niet nodig te achten maar genoodzaakt werden er eveneens toe over te gaan, als de pogingen van de andere werkgevers zouden slagen. In zekere zin betekende dit, dat de beide fabrikanten, die de kat de bel aanbonden, tevens de spits afbeten voor de overige fabrikanten.

Tegen deze loonsverlaging werd dan ook met kracht opgetreden en aangezien de werkgevers niet waren te bewegen de verlaging in te trekken, brak op 17 Juli een staking uit. Deze omvatte 50 gezellen, georganiseerd in onze ' en den Federale Bond. Al spoedig bleek een derde werkgever, Tolman jr., bereid te zijn het werk over te nemen, maar dit werd door zijn gezellen geweigerd. Dezen werden toen voor de keuze geplaatst “aanvaarden of drie dagen per week minder werken”. Zij kozen het laatste, maar toch trachtte deze werkgever de fabrikanten, waarbij gestaakt werd, te helpen, met het gevolg dat ook zijn personeel, bestaande uit 7 gezellen, in staking ging.”

Tegelijkertijd had de regering het plan om de regels voor uitkeringen aan “crisiswerklozen” te veranderen. Terwijl het gemeentebestuur met eigen aangepaste regels van plan was uitkeringen te verschaffen, werd dit van regeringswege verboden. Het gemeentebestuur werd meegedeeld: *“dat, zolang er in Noordwolde een staking was, geen toestemming tot het verstrekken van steun aan de crisis-werklozen zou worden gegeven.”*

Niet alleen de werkgevers, ook de regering trachtte de staking te breken: *“De crisis-werklozen werden dus, gedreven door den honger, aangespoord*

---

1 de Algemeene Nederlandse Bond van Meubelmakers, Behangers en aanverwante vakgenoten – hier verder genoemd de Algemeene Bond.

om als strijdbrekers op te treden. Het mocht de Regeering niet gelukken haar zin door te drijven, want niemand meldde zich als onderkruiper aan en nadat de staking 6 weken had geduurd, kon zij worden opgeheven, met een volledige overwinning voor de gezellen."

Zo wisten de rietvlechters in Noordwolde met een staking van 6 weken in juli en augustus 1922 een daling van het uurloon met 15% te voorkomen. Zij hadden over een lange periode een grote mate van solidariteit getoond.

Aanhoudende problemen

De problemen waren na afloop van de staking echter nog lang niet voorbij. Behalve met de werkgevers kreeg de Algemeene Bond, waar een deel van de vlechters in Noordwolde lid van was, ook te maken met de politiek van de regering. Die streefde bij teruglopende werkgelegenheid met haar beleid lagere lonen na. Een instrument om dat te bereiken was o.a. om de bonden te verbieden bij werkloosheid uitkeringen te doen uit hun werklozen kassen.

Dit bleek al kort na afloop van de staking in 1922, toen de regering de bonden verbood om werkloze leden uitkeringen te verstrekken uit hun werklozenkas. De reden die de minister van arbeid daarvoor gaf was, dat *“de werkloosheid verband hield met een loonconflict”*. In een onderhoud verduidelijkte de minister zijn maatregel: *“de Algemene Bond zou geen geld meer hebben om de stakers te kunnen uitkeeren en de staking was opgeheven om eventuele verdere stakersuitkeringen te kunnen bestrijden uit de werklozenkas”*.

Niet de Algemeene Bond maar de Federatieve Bond, die ook leden had in Noordwolde, was slecht bij kas. De onenigheid over de uitkeringen aan de leden van de verschillende bonden duurde in de herfst en winter van 1922 op 1923 voort. De leden van de Federatieve Bond die geen werk hadden, werden daar vooral de dupe van en waren voor inkomen op de werkverschaffing aangewezen. Het inkomen uit de werkverschaffing was lager dan uit de werklozenkas.

Door de financiële nood gedwongen wendde het bestuur van de Federatie zich tot de werkgevers met het verzoek de werkgelegenheid te verruimen *“zich bereid verklarende een werktijd van 50 uur per week te aanvaarden tegen een weekloon gelijk aan wat in 45 uren was verdiend”*. De Algemeene Bond was natuurlijk tegen, maar het gevolg van de knieval van de Federatie was dat onmiddellijk de uurlonen door de werkgevers met 15 en 20 procent verlaagd werden. Verzet ertegen had niet de minste kans van slagen: *“De leden van de Fed. Bond waren door uitputting niet meer tot verzet in staat. Zij verweten hun bestuur, dat de geweldige verslechtering een gevolg was van zijn optreden bij de werkgevers.”*

Inmenging van de regering

De lagere beloning verbeterde de toestand niet en daarop wendde de Patroonsvereniging zich tot het gemeentebestuur om de toestand met haar te bespreken. Het resultaat van de verschillende besprekingen die volgden was, dat de regering wel steun wilde verlenen, *“maar dan moest het loon worden teruggebracht op 35 centen per uur, met een 55-urige werkweek.”* Zo kon de regering, door handig gebruik te maken van de zwakte van de vakbonden, haar politiek doel doorvoeren.

Verzet tegen de opgelegde loonmaatregel had geen resultaat door de onderlinge verdeeldheid van de bonden en de slechte financiële positie van de Federatieve Bond. Zelfs de werkgevers gingen de verlaging van de lonen te ver: *“Zij hebben na overleg met de gezellenorganisaties en met medewerking van den Directeur der Rijksrietvlechtschool te Noordwolde werkelijk gepoogd de verslechtingen te beperken, maar de Regering dicteerde zonder meer hoe de arbeidsvoorwaarden moesten zijn, daarvan haar medewerking afhankelijk stellende.”*

De directeur van de Rijks Rietvlechtschool, Hendriks, werd belast met de uitvoering van de loonsubsidie voor de stoelenmakers in de vlechtindustrie. J.J. Mulder, in die tijd huisarts te Noordwolde schreef er op 13 maart 1923 het volgende over: *“Hendriks heeft de tewerkstelling van stoelmakers voor elkaar. Uurloon 35 ct. Waarvan 22 ct. uurloon te betalen door de baas en 12 ct. door het Rijk. Hiervan wil het Rijk een deel terug hebben van de gemeente. Ze moeten beslist 10 uur werken. Bij fraude direct voor allen de toelage op het loon ingetrokken. Hendriks controleur. Krijgt twee lui naast zich om te zien of er ook fraude is. Deze toeslag alleen voor stoelen die naar België en Frankrijk gaan. Bazen toegestemd – knechten toegestemd.”*

Dat er onder de knechten ook tegenstrijdige belangen waren blijkt uit het vervolg van Mulders notitie: *“Onder de knechten is er al weer een categorie die hommeles maakt. Er zijn er met twee en drie koeien die hun werkkracht best op hun land kunnen gebruiken en liever een werkeloosheidsuitkering hebben dan een vol loon”*

Een jaar na de gewonnen staking staat in het Jaarverslag van de Algemeene Bond dit bittere commentaar op de arbeidsvoorwaarden: *“Vóór de bemoeiingen van de Federatie en de Regeering bedroeg het loon 58 centen per uur, met een 45-urige werkweek; alzoo een loonsverlaging van 23 centen per uur of pl. m. f 7.- per week, waarvoor dan ook nog 10 uur langer gewerkt moest worden.”*

Het blijft een strijd

Ondanks de harde opstelling bij de arbeidsvoorwaarden was de regering dus wel bereid om de vlechtindustrie te steunen. Er werd in die tijd kennelijk al weer veel geproduceerd voor Frankrijk, net als voor het begin van de Eerste wereldoorlog in 1914, maar toen de export moeilijker werd doordat de franc in waarde daalde hielp de regering niet met extra steun. *“Bovendien beperkt de regering na enigen tijd en tijdens een stijging van den franc haar hulp, om bij nieuwe daling daarvan niet meer tot verhoging over te gaan, met het gevolg dat er in de loop van 1924 niet veel meer van de regeeringshulp over was.”*

In het begin van 1924 probeerde één van de werkgevers, Van Nieuwenhoven, nog eens van de omstandigheden gebruik te maken en verlaagde het uurloon opnieuw met 7 centen naar 28 cent. Hij vond nu wel direct een gesloten front van de Algemene Bond tegenover zich en moest de verlaging terugdraaien. Jongeren gingen er zelfs een stuiver op vooruit. Verdere pogingen om weer enige verbetering in lonen en arbeidstijden te brengen liepen in 1924 op niets uit. Wel moest patroon Schulting er nog van overtuigd worden dat hij bij ziekte verplicht was zijn arbeiders een ziekte uitkering te verstrekken. De stemming onder de leden was strijdlustig maar zelfs bij een langdurige staking leek er weinig kans op succes. De conclusie aan het eind van het jaarverslag was: *“Besloten werd een gunstiger tijd af te wachten. Tot verbetering zal het in Noordwolde moeten komen; zooals het er door het wanhopige gewurm van de Fed. Bond en de inmenging van de regeering is geworden, kan het niet blijven.”*

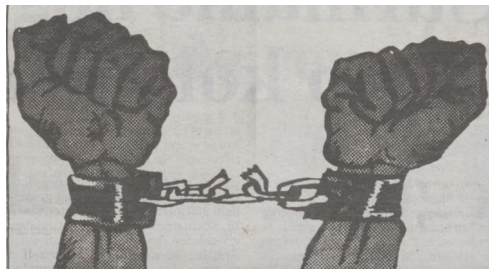
.1 juli Ketj Koti

Bewerking Minke Postma

'Ketj Koti' betekent 'ketenen doorbroken' en slaat op de afschaffing van de slavernij. Hoewel dit een historische dag is voor Nederland, is dit nog geen officiële feestdag. Het wordt wel jaarlijks gevierd met een herdenking en festival in Amsterdam, maar het staat niet in het rijtje Kerstmis, Pasen en Hemelvaart. Veel mensen vinden dat dat wel zou moeten.

Met de oprichting van de West-Indische Compagnie in 1621 begint Nederland met de handel in slaven. Aanvankelijk trekken schepen van de WIC er vooral op uit om oorlog te voeren met de Spanjaarden en de Portugezen en hun schepen te kapen. In 1628 verovert Piet Hein de Spaanse zilvervloot en raakt Portugal fort Elmina in Ghana kwijt aan Nederland.

Het lukt Nederland tussen 1624 en 1654 ook om delen van Brazilië te veroveren plus een hele rits koloniën in handen te krijgen: Suriname, Berbice, Essequibo-Demerary, en de Antilliaanse eilanden Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba. In een aantal van die gebieden zijn veel plantages, maar te weinig arbeidskrachten, en daarom is er behoefte aan nieuwe slaven uit Afrika. Zo komen de Nederlanders midden in de trans-Atlantische handel in slaven terecht.

De afschaffing

Aan het einde van de achttiende eeuw veranderen de grote Europese landen van mening over de slavenhandel. De Engelsen verbieden de slavenhandel in hun koloniën in 1807. Ze oefenen druk uit op de Nederlanders om dat ook te doen, maar die doen dat pas in 1814. Het afschaffen van de handel in slaven

betekent niet dat de slavernij ook wordt afgeschaft: er komen alleen geen nieuwe Afrikanen meer bij. Engeland en Frankrijk schafften de slavernij in hun koloniën af in 1833 en 1848. Als een van de laatste landen in Europa doet Nederland dat pas op 1 juli 1863.

De afschaffing van de slavernij in Suriname en op de Antillen (ook wel Emancipatie genoemd) gebeurt niet van de ene op de andere dag. Lang wordt er gepraat over wanneer en hoe het zou moeten gebeuren. De meeste slavenhouders zijn het er niet mee eens en eisen vergoedingen van de staat. De vrijgemaakten krijgen niets, zelfs geen complete vrijheid. In Suriname worden de ex-slaven verplicht om in de eerste tien jaar na de afschaffing van de slavernij op plantages te blijven werken. Ze moeten daarvoor een contract sluiten en staan tot 1873 onder Staatstoezicht. Alleen mensen die een ambacht uitoefenen, zoals timmerman of wasvrouw, hoeven dat niet. Na 1873 komen de contractarbeiders uit India, Java en China, die ook als loonslaven worden misbruikt. Dit zijn de voorouders van de huidige Hindoestaanse-, Javaanse- en Chinese Surinamers.

Slavernij nu

Tegenwoordig is slavernij wereldwijd verboden door internationale verdragen. Toch is het nooit verdwenen. Nog steeds gaan wereldwijd miljoenen mensen gebukt onder slavernij of omstandigheden die er dicht bij in de buurt komen. In tegenstelling tot de koloniale slavernij is de moderne slavernij illegaal en moeilijk zichtbaar. Maar net als tijdens het kolonialisme zijn er nog steeds mensen 'die onder bedreiging van geweld gedwongen worden te werken, daarvoor geen loon ontvangen en niet de vrijheid hebben om uit de situatie te stappen' – en dat is een definitie van slavernij.

Er bestaan wel belangrijke verschillen tussen de moderne slavernij en de trans-Atlantische slavernij. Bijvoorbeeld: de koloniale slavernij werd door de machthebbers goedgepraat met racistische ideeën over Afrikanen. Deze ideologie heeft de slaven gevoelens van minderwaardigheid gegeven waar hun afstammelingen nog steeds last van hebben. In de moderne slavernij spelen kleur en etnische herkomst een veel kleinere rol.

Surinaams-Creoolse hoofddoek ter herdenking van de
100-jarige afschaffing der slavernij op 1 juli 1863

Het slavernijverleden is een zeer pijnlijk, belangrijk en tot voor kort onderbelicht onderdeel van onze gedeelde geschiedenis.

Van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024, wordt hier in het hele koninkrijk extra aandacht aan besteed tijdens het Herdenkingsjaar Slavernijverleden.

Verkiezingsprogramma Provinciale Staten en Wetterskip

Zie: <https://www.youtube.com/@pvdafryslanofficial>

Kandidaten:

Provinciale Staten

1. Edou Hamstra, Leeuwarden
2. Christa Oosterbaan, Terschelling
3. Klaas Zwart, Leeuwarden
4. Jaap Stalenburg, Heerenveen
5. Daan Olivier, Heerenveen
6. Miriam Gossen, Leeuwarden
7. Willem de Graaf, Harlingen
8. Sander Terphuis, Leeuwarden
9. Bernard Kostwinner, Ameland
10. Sander Douma, Leeuwarden

Wetterskip

- 1) Henk Mulder, Leeuwarden
- 2) Annelies Stolp, Oosterwolde
- 3) Thomas Veenstra,
- 4) Trees Flapper, Drachten
- 5) Bert van der Meulen, Drachten
- 6) Marianne Borgman, Leeuwarden
- 7) Wanda Ottens, Heerenveen
- 8) Cor Trompetter, Wolvega
- 9) Bartele Boersma, Harlingen
- 10) Marijke Roskam, Bolsward

Kandidaat eerste Kamer, no. 3

Hetty Janssen, Leeuwarden

Kandidaat Wetterskip, no. 2

Annelies Stolp, Oosterwolde